

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.1.297/2016/8.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Márki Zoltán, a tanács elnöke
Dr. Somogyi Gábor, előadó bíró
Dr. Kónya István, bíró

Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2017. február 13.
Az ügy tárgya: gazdaság büntette
Terhelt: III. rendű terhelt és védője
Első fok: Füzesabonyi Járásbíróság, 2.B.189/2014/58., ítélet, tárgyalás, 2015. október 2.
Másodfok: Egri Törvényszék, 4.Bf.322/2015/24., ítélet, tárgyalás, 2016. május 31.

Az indítvány előterjesztője: III. rendű terhelt és védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az gazdaság büntette miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Füzesabonyi Járásbíróság 2.B.189/2014/58. számú, illetve az Egri Törvényszék 4.Bf.322/2015/24. számú ítéleteit III. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztői, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A Füzesabonyi Járásbíróság a 2.B.189/2014/58. számú ítéletével III. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként, folytatólagosan elkövetett gazdaság büntetésében [Btk. 379. § (1) bekezdés b) pont és (5) bekezdés b) pont]. Ezért 4 évi szabadságvesztésre, 300 napi tétel, napi tételenként 1.200 forint, összesen 360.000 forint pénzbüntetésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte, valamint akként rendelkezett, hogy a szabadságvesztést börtönben kell végrehajtani, és abból a terhelt annak kétharmad részének kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra. Emellett 4.620.000 forint összegre vagyonelkobzást rendelt el vele szemben.
- [2] A III. rendű terhelt tekintetében kétirányú fellebbezések alapján eljárva az Egri Törvényszék a 4.Bf.322/2015/24. számú ítéletével a terhelt terhére rótt cselekményt a Btk. 379. § (1) bekezdés a) pontja és (5) bekezdés b) pontja szerint minősítette; egyebekben az elsőfokú ítéletet e terhelt tekintetében helybenhagyta.
- [3] A pertörténeti adatokból az alábbiakat szükséges rögzíteni.
- [4] Az Egri Törvényszék az elsőfokú ítélet ellen bejelentett fellebbezések elbírálására 2016. február 16. napján tartott nyilvános ülést, amelyen III. rendű és IV. rendű terheltek szabályszerű idézés ellenére nem jelentek meg. A másodfokú bíróság a nyilvános ülést megtartotta, annak eredményeképp

azonban az ügyet tárgyalásra utalta és igazságügyi jövedéki szakértői vélemény beszerzését rendelte el. A jegyzőkönyvben rögzítette, hogy a tárgyalás határnapját hivatalból tűzi ki, melyre a terhelteket és a védőket írásban fogja idézni, továbbá azt is, miszerint „a tanács elnöke felkéri a III. és a IV. rendű terheltek védőjét, hogy védenceit tájékoztassa, a kitűzendő tárgyaláson a részvételük kötelező, kivéve, ha az idézés átvétele után a tárgyalás távollétükben történő megtartását kéri" (4.Bf.322/2015/7. számú jegyzőkönyv nyilvános ülésről, 5. oldal).

- [5] A szakvélemény beszerzését követően a tanács elnöke 2016. május 31. napjára fellebbezési tárgyalást tűzött ki, melyre a III. és IV. rendű terhelteket, valamint védőjüket írásban idézte.
- [6] A tárgyaláson a IV. rendű terhelt szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, távolmaradását a III. rendű terhelt által a bíróságnak a tárgyalás megnyitását követően átadott orvosi igazolással mentette ki. A tanács elnöke a megjelent III. rendű terheltet akként tájékoztatta, hogy mivel az I. és II. rendű terhelt hosszabb ideje van előzetes letartóztatásban, ezért az ő érdekük a tárgyalás megtartását kívánja; azonban a tárgyalás a IV. rendű terhelt távollétében is megtartható, ha azon nem kíván részt venni, ezért - ha fel tudja venni feleségével a kapcsolatot, tájékoztatja a kioktatásról, és a IV. rendű terhelt úgy nyilatkozik, hogy azon nem kíván részt venni - a tárgyalás megtartható lesz. Ezt követően a III. rendű terhelt szünetet kért, majd a tárgyalóterembe visszatérve arról tájékoztatta a tanács elnökét, hogy telefonon beszélt a IV. rendű terhelttel, aki azt közölte vele, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni, és kéri annak a távollétében való megtartását (4.Bf.322/2015/24. számú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal).
- [7] Ezután a másodfokú bíróság a tárgyalást megtartotta, és valamennyi (I-IV. rendű) terhelt tekintetében jogerős ítéletet hozott.

II.

- [8] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a III. rendű terhelt és védője a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjára alapítva terjesztett elő felülvizsgálati indítványt az Egri Törvényszék ítéletének hatályon kívül helyezése, és a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására való utasítása érdekében.
- [9] Indokai szerint a másodfokú bíróság a Be. 373. § (1) bekezdés II. pont d) alpontja szerinti eljárási szabálysértéssel hozta meg az ítéletét, mert a tárgyalást olyan személy távollétében tartotta meg, akinek részvétele a törvény értelmében kötelező. A másodfokú tárgyalás ugyanis a Be. 365. § (1) bekezdés első fordulata szerint csak akkor tartható meg a terhelt távollétében, ha a távolmaradó terhelt előzetesen bejelenti, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni. Márpedig jelen esetben a IV. rendű terhelt nem volt jelen a tárgyaláson, és a részvételi jogáról való lemondását előzetesen nem jelentette be.
- [10] A védő indítványához csatolta a III. rendű terhelt nyilatkozatát, miszerint a tárgyalás megkezdése előtt valójában nem beszélt telefonon a IV. rendű terhelttel, mert nagyon rossz egészségi állapotára tekintettel nem kívánta őt döntéshelyzet elé állítani; a bíróságnak azért nyilatkozott mégis ezzel ellentétesen, mert a tanács elnökének kioktatásából úgy érezte, hogy jobban teszi, ha úgy nyilatkozik, hogy a tárgyalás megtartásra kerüljön.
- [11] A védő csatolta a IV. rendű terhelt nyilatkozatát is, aki abban azt adta elő, miszerint a tárgyaláson való részvételi jogáról nem mondott le, sőt azon mindenképpen meg kívánt jelenni, ahol okiratokat akart csatolni, és nyilatkozatokat is akart tenni. Ezt kizárólag egészségi állapota miatt nem tudta megtenni, azonban mivel tudta, hogy a tárgyalás nélküle nem tartható meg, így az okiratokat sem küldte el a férjével, mert azok becsatolására és nyilatkozatainak megtételére a következő tárgyaláson is lehetőséget látott.
- [12] A védő álláspontja szerint a Be. 365. § (1) bekezdés első fordulata az érintett terhelttől származó, és a tárgyalást megelőzően megtett nyilatkozatot kíván meg ahhoz, hogy a tárgyalás a terhelt távollétében megtartható legyen. Következésképp a közvetetten - másik terhelten keresztül -, a tárgyaláson beszerzett nyilatkozat nem teremti meg a tárgyalásnak a terhelt távollétében való

megtartásának feltételeit, különösen úgy, hogy annak beszerzése előtt a tanács elnöke kifejezésre is juttatta azon álláspontját, miszerint a tárgyalás megtartása kívánatos lenne.

- [13] Nyilvános tárgyalás esetén a terheltek jogai megnyílnak arra vonatkozóan, hogy a tárgyaláson elhangzottakra észrevételt, indítványt tegyenek, és az utolsó szó jogán felszólaljanak. Ezért a IV. rendű terhelt - az indítvány szerint - e jogai alapján a III. rendű terhelt vonatkozásában is tehetett volna nyilatkozatot, észrevételt, indítványt. A IV. rendű terhelt a tárgyalási részvételi jogáról előzetesen nem mondott le, amit az is bizonyít, hogy távolmaradását orvosi igazolással kimentette; ellenben, ha az lett volna a szándéka, hogy a bíróság a tárgyalást a távollétében tartsa meg, akkor az ehhez szükséges nyilatkozatot is ugyanúgy megküldhette volna, különös tekintettel arra, hogy a bíróság a korábbi nyilvános ülés után kifejezetten ki is oktatta - védőjükön keresztül - a terhelteket erre a lehetőségre.
- [14] Az indítvány szerint az Egri Törvényszék a fent írt eljárásával megsértette a IV. rendű terhelt tisztességes eljáráshoz való jogát; a IV. rendű terhelt az észrevételezési, indítványtételi jogának korlátozása folytán nem tudott a III. rendű terhelt bűnösségére, illetve a büntetés kiszabására vonatkozóan releváns nyilatkozatot tenni.
- [15] A Legfőbb Ügyészség a BF.1260/2016/1. számú átiratában az indítványt törvényben kizártnak tartotta, és annak elutasítására tett indítványt.
- [16] Indokául arra utalt, hogy a másodfokú tárgyaláson a III. rendű terhelt és védője - az indítvány által sem vitatottan - jelen volt; ekként a III. rendű terheltet érintő, a bünteteskiszabás szempontjából lényeges körülményeket saját maga, vagy védője is előadhatta volna. Mindazonáltal - az ügyési álláspont szerint - a felülvizsgálati eljárásban nem is vizsgálható az indítvánnyal nem érintett terhelt tekintetében elkövetett eljárási szabálysértés.
- [17] A III. rendű terhelt tekintetében megvalósult feltétlen eljárási hibát ugyanakkor a Legfőbb Ügyészség nem észlelt.
- [18] A Legfőbb Ügyészség átiratára a III. rendű terhelt korábban meghatalmazott, valamint az ekkor csatolt meghatalmazással igazolt újabb védője írásban, közösen terjesztett elő észrevételeket.
- [19] Ebben azt az álláspontjukat fejtették ki, miszerint a másodfokú tárgyalásnak a IV. rendű terhelt távollétében való, törvénysértő megtartása a III. rendű terhelt tekintetében is feltétlen eljárási szabálysértést valósított meg, mert ekként a IV. rendű terheltnek a III. rendű terhelt tekintetében további enyhítő körülményként értékelendő bizonyítékokat nem volt lehetősége a másodfokú bíróság elé tárnia. Önmagában abból, hogy a III. és a IV. rendű terhelt házastársak, még nem következik, hogy a III. rendű terheltnek tudomása volt azokról a körülményekről, amiket a IV. rendű terhelt kívánt előadni. A törvény pedig arra nem ad lehetőséget, hogy a terhelt-társ telefonon oktassa ki a másik terheltet, miszerint a tárgyalás megtartható a távollétében, ha a részvételi szándékáról lemond.
- [20] A terhelt és védői előadták, miszerint a IV. rendű terhelt már 2016. május 31-ét megelőzően értesítette védőjét, hogy fekvőbeteg, és így a tárgyaláson nem fog tudni megjelenni. Ezért a védő - annak ismeretében, hogy az ügyész a IV. rendű terhelt terhére fellebbezést jelentett be - arról tájékoztatta mindkét védencét, miszerint a tárgyalás lemondó nyilatkozat hiányában nem tartható meg. Ennek következtében pedig a III. rendű terhelt is annak tudatában jelent meg a tárgyaláson, hogy azt el fogják napolni. E körülmény pedig - a védők álláspontja szerint - önmagában kizárja, hogy a III. rendű terhelt a saját védelmére megfelelő módon fel tudott volna készülni.
- [21] A védők kifejtették azt is, hogy a fentiek alapján a III. és IV. rendű terheltek meghatalmazott védője maga is abban a tudatban volt, miszerint a 2016. május 31-ére kitűzött tárgyalás nem tartható meg, ezért a helyettesítésével megbízott védő részére külön tájékoztatást az ügyre vonatkozóan nem adott. Ekként - álláspontjuk szerint - nem helytálló a Legfőbb Ügyészség álláspontja, miszerint a III. rendű terhelt javára eső körülményeket önmaga, vagy védője is előadhatta volna.
- [22] Összességében pedig mindezzel - a védői észrevételekben foglaltak szerint - a III. rendű terhelt védelemhez való joga sérült, mert a bíróság törvénysértő eljárása következtében a tárgyaláson olyan

helyettes védő vett részt, aki nem is volt abban a helyzetben, hogy a III. rendű terhelt védelmét érdemben ellássa.

- [23] Mindezen túl a védők beadványukban további, az eredeti indítványban nem szereplő felülvizsgálati okot is - bár törvényi alapjának felhívása nélkül - megjelöltek. Eszerint a másodfokú bíróság ítéletének indokolásában nem tért ki a titkos információgyűjtés eredményének a védelem által mind az első-, mind a másodfokú eljárásban vitatott felhasználhatóságára. A védők álláspontja szerint ahhoz, hogy a titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban felhasználható legyen, a Be. 206/A. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a lehallgatást végző szervnek 2014. január 20. napja után feljelentést kellett volna tennie. Ennek hiányában azonban még csak nem is vizsgálható, hogy a titkos információgyűjtés engedélyezését kérő szerv mennyi időn belül tett eleget a fent írt törvényes kötelezettségének.
- [24] Jelen ügyben a nyomozást a NAV Észak-Magyarországi Regionális Bűnügyi Igazgatósága rendelte el 2014. február 15-én, az ügy későbbi I. és II. rendű terheltjével szemben, tettenérésüket követően. Minderre tekintettel csak az állapítható meg, hogy a III. rendű terhelt lehallgatási anyagát a titkos információgyűjtést végző szerv „készleten kezelte”, ezért az abból származó bizonyítékok felhasználása vele szemben alkotmányellenes.
- [25] A védői álláspont szerint a másodfokú bíróság annak ellenére ki sem tért indokolásában a védelem ezen érvelésére, hogy azzal még a megyei főügyészség is foglalkozott; a másodfokú ítélet 7. oldalának negyedik bekezdésében a feljelentés haladéktalansága követelményének teljesülése kapcsán írtak, nem a „készleten kezelés” problémájával foglalkoztak. Az ott kifejtetteket pedig - miszerint a tettenérésre csak a lehallgatás útján megszerzett bizonyítékok ismeretében kerülhetett sor - cáfolja, hogy a III. rendű terhelt meggyanúsítására csak hónapokkal a nyomozás elrendelése után került sor, ami azt bizonyítja, hogy a nyomozó hatóságnak addig nem állt rendelkezésére a III. rendű terheltre vonatkozó, titkos eszközzel beszerzett információ. Ezért - a védői álláspont szerint - a III. rendű terhelt bűnösségének megállapítására törvénysértően beszerzett, alkotmányellenes bizonyíték alapján került sor.
- [26] A védők - indítványuk e részének alátámasztására - részletesen idézték az Alkotmánybíróság 2/2007. (I. 24.) AB határozatát, valamint a Debreceni Ítéltábla Bf.III.491/2007. számú, és a Kúria Bt.T.I.4/2014. számú határozatából (utóbbi közzétéve: BH 2016.200. számon) a titkos információgyűjtés, illetve titkos adatszerzés eredménye felhasználhatóságának törvényi feltételei kapcsán kifejtetteket.
- [27] Mivel a védők észrevételeikben a felülvizsgálat más - az eredeti indítványban nem szereplő - indokára is hivatkoztak, az tartalmában a felülvizsgálati indítvány kiegészítése (is). Ezért azt a Kúria a Legfőbb Ügyészségnek nyilatkozattétel végett megküldte.
- [28] A Legfőbb Ügyészség a BF.1260/2016/2-I. átiratában kifejtette, hogy mivel a III. rendű terhelt védelmében a másodfokú tárgyaláson jelen volt védője, így a védelemhez való joga - a védői beadványban ezzel kapcsolatban előadottak ismeretében is - biztosítva volt. A titkos információgyűjtés eredménye felhasználhatóságának vitatása pedig - az ügyészi álláspont szerint - a felülvizsgálati eljárásban nem vehető figyelembe, mert a Be. 423. § (1) bekezdése értelmében az indítvány elbírálása során a jogerős ítéletben megállapított tényállás az irányadó, ami az indítványban nem támadható; ezért az annak alapjául szolgáló bizonyítékok, és a bizonyítékok értékelése során levont következtetések helyessége, az értékelés eredménye sem vizsgálható.
- [29] Egyebekben a Legfőbb Ügyészség a korábbi átiratában foglaltakat a védői beadvány ismeretében is fenntartotta.

III.

- [30] A Kúria a III. rendű terhelt és védője felülvizsgálati indítványát a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata alapján tanácsulésen bírálta el.

- [31] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [32] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, ami jogerős ítélettel szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja. E jogorvoslati mód kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés a)-g) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe; a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [33] Jelen ügyben a III. rendű terhelt és védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány kizárólag eljárási szabálysértéseket sérelmezett. Felülvizsgálatra azonban - eljárásjogi okból - kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés c) és d) pontjában kimerítően felsorolt eljárási szabálysértések miatt van törvényes mód. Ezek: a Be. 373. § (1) bekezdés I. pont b) és c) alpontja, valamint II-IV. pontja, illetve a Be. 354. és 355. §-a, a Be. 405. § (1) és (3) bekezdése, továbbá a Be. 549. § (4) bekezdése; a felülvizsgálatot megalapozó, törvényben meghatározott eljárási szabálysértések köre ugyancsak nem bővíthető.
- [34] Az indítvány indokai közül pedig kizárólag annak állítása esik a felsorolt eljárási szabálysértések körébe, miszerint a tárgyalás megtartására olyan személy távollétében került sor, akinek jelenléte a törvény értelmében kötelező. Ez ugyanis - a hivatkozás alapos volta esetén - valóban a Be. 373. § (1) bekezdés II. pont d) alpontjában meghatározott (ún. feltétlen) eljárási szabálysértés, és ekként a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti felülvizsgálati ok. A védői álláspont szerint az eljárási szabálysértés ugyan a IV. rendű terhelt másodfokú tárgyalási részvételének hiánya folytán állt elő, de az a III. rendű terhelt tekintetében valósította meg az említett feltétlen eljárási szabálysértést; erre már az indítvány is utal, a védőknek a Legfőbb Ügyészség átiratára tett írásbeli észrevétele pedig kifejezetten ezt részletezi, és emellett érvel.
- [35] Az indítvány tehát e részében törvényes felülvizsgálati okra hivatkozott, így a Kúria annak alaposságát érdemben vizsgálta.
- [36] Kétségtelen, hogy a Be. 234. § (4) bekezdése értelmében a bírósági tárgyaláson a terhelt jelenléte - ha a törvény eltérően nem rendelkezik - kötelező. A másodfokú tárgyalásra vonatkozóan pedig a Be. 365. § (1) bekezdése ettől annyiban enged eltérést, miszerint a terhelt távollétében a tárgyalás megtartható, ha előzetesen bejelentette, hogy azon nem kíván részt venni, illetőleg a terhére nem jelentettek be fellebbezést (ez utóbbi feltétel azonban jelen ügyben közömbös, mert az elsőfokú ítélet ellen az ügyész valamennyi terhelt terhére fellebbezést jelentett be).
- [37] Elöljáróban arra kell utalni, hogy a másodfokú bíróságnak a tárgyalás megtarthatóságára vonatkozó tájékoztatása lényegében közömbös, annak ellenére, hogy nyilvánvalóan nem tekinthető a távolmaradás jogkövetkezményeire való szabályszerű figyelmeztetésnek sem a védő, sem a terhelt-társ felkérése annak közvetítésére a távollévő terhelt részére, az pedig nem állapítható meg az iratok tartalma alapján, hogy az írásbeli idézés milyen figyelmeztetést tartalmazott. A másodfokú eljárásban ugyanis - szemben az elsőfokú eljárásra vonatkozó Be. 279. § (3)-(4) bekezdésével - a Be. 365. § (1) bekezdése nem kíván meg előzetes bírósági felhívást a terhelti bejelentés megtételéhez; ha a bíróság rendelkezésére áll olyan nyilatkozat, miszerint a terhelt nem kíván a másodfokú tárgyaláson részt venni, úgy az a távollétében - a terhére bejelentett fellebbezés esetén is - megtartható; teljességgel közömbös, hogy e törvényi lehetőségről a távol maradó terhelt kitől és hogyan szerzett tudomást, vagy egyáltalán tudomást szerzett-e előzetesen arról. Pusztán azt kell vizsgálni, hogy ilyen bejelentés rendelkezésre áll-e, vagy sem.
- [38] Jelen esetben - az indítvány szerint - a IV. rendű terheltnek a bíróság felé a III. rendű terhelt által közvetített bejelentése azért nem teremtette meg a tárgyalás megtarthatóságának feltételeit, mert az nem a tárgyalást megelőzően történt, és az nem a IV. rendű terhelttől származott.
- [39] A Be. 363. § (1) bekezdésére tekintettel a másodfokú eljárásban is irányadó, hogy a Be. 281. § (1) bekezdése szerint a tanács elnöke a vád tárgyának megjelölésével a tárgyalást megnyitja, majd - egyebek mellett - megvizsgálja, hogy a tárgyalást meg lehet-e tartani. Ezt követően - igenlő esetben - a tárgyalást megkezdi [Be. 284. § (1) bekezdés]. A tárgyalás megtartása feltételeinek tehát a tárgyalás megkezdésekor kell fennállnia. A tárgyalás megnyitása és megkezdése között az esetlegesen hiányzó feltételek pótolhatók; arra bizonyos esetekben a törvény kifejezetten maga

teremt lehetőséget [Be. 281. § (2) és (3) bekezdés], de más esetekben sincs törvényes alap a tárgyalás elhalasztására pusztán azért, mert a tárgyalási akadály csak a tárgyalás megkezdése után - de annak megnyitása előtt - hárult el. Következésképp a Be. 365. § (1) bekezdés első fordulata szerinti előzetes bejelentésnek is a tárgyalás megkezdése, nem pedig megnyitása előtt kell a bíróság rendelkezésére állnia; ez pedig jelen esetben teljesült.

- [40] Az azonban valóban kétségtelen: a terhelti bejelentés csak az azzal érintett - azaz a tárgyaláson részt venni nem kívánó - terheltől származhat; ezért azt kizárólag e terhelt, vagy olyan személy teheti meg, aki a büntetőeljárásban a terhelt nevében - törvény vagy meghatalmazás alapján - jognyilatkozat megtételére jogosult. A terhelt-társ viszont nem jogosult a távollévő terhelt nevében jognyilatkozatot tenni, függetlenül a közöttük fennálló, esetleges hozzátartozói viszonytól is. Ugyanígy, a meg nem jelent terhelt nevében házastársa szintén nem jogosult nyilatkozattételre, még akkor sem, ha az ügyben maga is terhelt; önmagában a házastársi viszony ugyanis a büntetőeljárásban nem eredményez törvényes képviselőt. Közömbös az is, hogy a III. rendű terhelt (az akkori állítása szerint) nem a IV. rendű terhelt nevében nyilatkozott, hanem a IV. rendű terhelt nyilatkozatát közvetítette a bíróság felé; ekként egyébként ugyancsak jogosulatlanul. Következésképp e bejelentés valóban alkalmatlan volt a Be. 365. § (1) bekezdésében írt joghatás kiváltására, azaz a IV. rendű terhelt tekintetében kétségtelenül megvalósult a Be. 373. § (1) bekezdés II. pont d) alpontja szerinti eljárási szabálysértés; más kérdés, hogy - az a Be. 374. § (4) bekezdése értelmében - a felmentett IV. rendű terhelt esetében nem eredményezné az ítélet hatályon kívül helyezését, és így felülvizsgálatban sem lenne érvényesíthető (BH 2015.117.II.).
- [41] Megjegyzni ugyanakkor a Kúria, hogy bár a védő a Be. 50. § (3) bekezdése szerint a terhelt jogait - az értelemszerűen kizárólag a terheltet illető jogok kivételével - önállóan is gyakorolhatja, de ugyanígy a terhelt is gyakorolhatja jogait a védője útján [Be. 5. § (3) bekezdés]; ezért a IV. rendű terhelt (egyébként a tárgyaláson jelen volt) védője jogosult lett volna a védenec esetleges bejelentésének előterjesztésére. Tény azonban, hogy jelen ügyben nem erre került sor.
- [42] A feltétlen eljárási szabálysértés lényege, hogy megvalósulása esetén - a Be. 373. § (2) és (3) bekezdésében, valamint a Be. 374. § (4) bekezdésében foglalt kivételekkel - önmagában, minden egyéb körülménytől függetlenül, kötelezően vonja maga után az azzal érintett határozat hatályon kívül helyezését; azaz nem szükséges és nem is lehet azt vizsgálni, hogy az adott eljárási szabálysértés a bíróság eljárására vagy a meghozott ítéletre kihatással volt-e, illetve azt, hogy az ítélet tartalmilag megfelel-e a büntető anyagi jogi szabályoknak.
- [43] Ekként tehát annak megítélése végett, hogy a tárgyalásnak a IV. rendű terhelt távollétében való szabálytalan megtartása eredményez-e *feltétlen* eljárási szabálysértést a III. rendű terhelt tekintetében, általánosságban - azaz a konkrét ügyben előállott joghatásaira való tekintet nélkül - kellett eldönteni, miszerint következik-e a Be. 365. § (1) bekezdésében írt rendelkezésből, hogy ha az eljárásban több terhelt szerepel, úgy a másodfokú tárgyalás - a terheltek terhére bejelentett fellebbezés esetén - egységesen csak akkor tartható meg, ha valamennyi meg nem jelent terhelt előzetesen bejelentette, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni.
- [44] Ilyen álláspontnak azonban semmilyen törvényes alapja nincs. A másodfokú eljárásban is irányadó Be. 281. § (4) bekezdés második mondat első fordulata kifejezetten akként rendelkezik, hogy amennyiben az eljárás több terhelt ellen folyik, a terhelt távollétében is megtartható a tárgyalásnak az a része, amely őt nem érinti. Ezért, ha elkülönítésnek a törvény szerint - bármilyen feltételek mellett - helye lehet, akkor nem értelmezhető akként a terhelt tárgyalási részvételi kötelezettsége, hogy a tárgyalás csak az eljárás összes terheltjének együttes jelenlétében, vagy a jelenlét nélküli tárgyalást lehetővé tevő bejelentések maradéktalan megléte esetén tartható meg, és ennek megsértése szükségképpen azt eredményezi, hogy a tárgyalást olyan személy távollétében tartják meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező.
- [45] Következésképp a IV. rendű terhelt távolmaradása a III. rendű terhelt tekintetében az eljárás folytatását semmilyen formában nem gátolta. A másodfokú bíróság a a III. rendű terhelttel szemben

a tárgyalást megtarthatta, és ügydöntő határozatot is hozhatott; azok, akiknek részvétele a törvény szerint kötelező a tárgyalásnak a III. rendű terhelttel szembeni megtartásához - az ügyész, a III. rendű terhelt és védője - jelen voltak. A másodfokú bíróság - mivel a tárgyalás megkezdésekor még nem tudhatta, hogy a IV. rendű terhelt büntetőjogi felelőssége tekintetében milyen érdemi döntést fog hozni - akkor járt volna el mindenben a törvénynek megfelelően, ha a IV. rendű terhelt ügyét elkülöníti, és az ő vonatkozásában a tárgyalást elhalasztja; azonban a III. rendű terhelt tekintetében a tárgyalást akkor is megtarthatta volna. Éppen ezért a III. rendű terhelt vonatkozásában - eljárásjogi szempontból - teljességgel közömbös, hogy a tárgyalás a IV. rendű terheltet érintő részében jogszerűen vagy jogszerűtlenül került-e megtartásra.

- [46] Ekként a másodfokú tárgyalásnak a IV. rendű terhelt távollétében való megtartása a III. rendű terhelt tekintetében fogalmilag nem lehet *feltétlen* eljárási szabálysértés. Ezzel áll összhangban a Kúria következetes gyakorlata is: a felülvizsgálat az indítvánnyal érintett terheltre vonatkozó bírói eljáráson és ítéleti döntésen nem terjeszkedhet túl. Ezért a törvény szerint kötelező tárgyalási résztvevő távolléte folytán megvalósult eljárási szabálysértés kizárólag arra a terheltre van kihatással, akinek tárgyalási részvétele, kötelező védelme, stb. annak következtében megghiúsult; ezért ilyen esetben az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítására elméletileg sem valamennyi, hanem csak az azzal érintett vádlott tekintetében kerülhet sor (BH 2014.204.II., BH 2006.42.III., BH 2000.533.).
- [47] Tehát jelen esetben nem kerülhet sor a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezésére a III. rendű terhelt tekintetében önmagában azon eljárásjogi okból, hogy a tárgyaláson a IV. rendű terhelt nem volt jelen.
- [48] Azonban már az indítvány is hivatkozott rá, a védők írásbeli észrevétele pedig kifejezetten arra alapította a III. rendű terhelt tekintetében kifejtett álláspontját, hogy a másodfokú bíróságnak a IV. rendű terhelt tekintetében megvalósított eljárási szabálysértése a III. rendű terhelt esetében befolyásolta a bíróság eljárását és a meghozott ítéletet, ezért az ő tekintetében eredményez feltétlen eljárási szabálysértést. Az eljárási szabálysértés következményei azonban feltétlen eljárási szabálysértés esetén - ahogy arra a Kúria már utalt - közömbösek, mert azok attól függetlenül, önmagukban, kötelezően az ítélet hatályon kívül helyezését vonják maguk után; így a szabálysértés jogi következményeinek csak a Be. 373. § (1) bekezdés II. pontjában felsoroltakon kívül eső, más eljárási szabálysértések, az ún. relatív eljárási szabálysértések esetén van jelentősége. Utóbbiak esetében valóban vizsgálendő, hogy a szabálysértés lényeges hatással volt-e az eljárás lefolytatására, illetőleg a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, illetőleg a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására, és csak igenlő esetben kerülhet sor az ítélet hatályon kívül helyezésére. Ilyennek kell tekinteni - egyebek mellett - azt is, ha az eljárásban részt vevő személyek a törvényes jogaikat nem gyakorolhatták, vagy ezek gyakorlását korlátozták [Be. 375. § (1) bekezdése].
- [49] Következésképp az indítványban e tekintetben előadottak is legfeljebb csak relatív eljárási szabálysértés megállapítására adhatnának alapot, relatív eljárási szabálysértés okán azonban felülvizsgálatnak helye nincs; ilyen a Be. 416. § (1) bekezdés c) és d) pontjában felsoroltak között nem szerepel (BH 2015.220., BH 2015.213., BH 2015.154., BH 2012.85.).
- [50] A teljesség érdekében rámutat azonban a Kúria, hogy a másodfokú tárgyalásnak a IV. rendű terhelt tekintetében jogszerűtlen megtartása még csak relatív eljárási szabálysértést sem valósított meg a III. rendű terheltet érintően. A terheltet a tárgyalási részvétel alanyi joga - ahogy arra maguk a védők is többször hivatkoztak - a védelemhez való jogának részeként illeti meg; azt a terhelt a Be. 5. § (3) bekezdése szerint személyesen és védője útján gyakorolhatja, terhelt-társán keresztül azonban nem. Ugyanígy a Be. 43. § (2) bekezdés d) pontja is csak a (saját) védelmére szolgáló tények előadásának, indítványok tételének és észrevételezésnek a jogát biztosítja a terhelt számára; a terhelt alanyi védekezési joga nem terjed ki mindezekre, más terhelt védelme érdekében.
- [51] A terhelt vallomása más terhelt-társ tekintetében kizárólag a Be. 76. § (1) bekezdése szerinti

bizonyítási eszköz; ennél fogva az arra történő hivatkozás, miszerint a terhelt-társ tárgyalási részvételi jogának korlátozása folytán másik terhelt a javára eső bizonyítékok bemutatásától esett el (melyre vonatkozó bizonyítási indítvány egyébként jelen ügyben nem volt), tartalmilag a bizonyítás hiányosságának sérelmezése, ilyen módon pedig a jogerős ítéletben megállapított tényállás támadása, ami a felülvizsgálati eljárásban a Be. 423. § (1) bekezdése szerint tilalmazott.

- [52] Megjegyzi ugyanakkor a Kúria, hogy amennyiben a IV. rendű terhelt a III. rendű terhelt felmentésének vagy büntetése lényeges enyhítésének megalapozására alkalmas, vele együtt élő férjével és közös védőjükkel az alapeljárás teljes tartalma alatt korábban nem közölt, és tárgyalási részvételének hiánya folytán az alapügyben nem ismert bizonyíték birtokában van, úgy az a Be. 408. § (1) bekezdés a/1) pontja alapján a III. rendű terhelt javára perújítást alapozhat meg.
- [53] Az indítvány e körben hivatkozott még arra is, hogy az előzmények ismeretében mind a III. rendű terhelt, mind pedig védője tudta, hogy az ügyben nem lesz a kitűzött napon megtartható a tárgyalás, ezért a III. rendű terhelt nem készült fel a védekezésre, a védő pedig maga helyett az ügyben járatlan helyettest küldött; következésképp a tárgyaláson a III. rendű terhelt azért nem gyakorolhatta érdemben védekezési jogát, mert a bíróság a tárgyalást a törvény ellenében tartotta meg.
- [54] A Kúria azonban ismét utal arra, hogy a törvény kizárólag a terhelt és - kötelező védelem esetén - a védő jelenlétét írja elő kötelezően a másodfokú tárgyaláson; a tárgyalás megtarthatóságára vonatkozó előzetes várakozásuk, illetve a tárgyalásra való felkészültségük és ügyismeretük - a feltétlen eljárási szabálysértés szempontjából - közömbös. Tárgyalási jelenlétük esetén jogaik korlátozása - annak okától függetlenül - kizárólag a Be. 375. § (1) bekezdése szerinti relatív, és így felülvizsgálati eljárásban nem vizsgálható eljárási szabálysértést valósíthat meg (BH 2006.272.).
- [55] Ennek kapcsán is megjegyzi azonban a teljesség érdekében a Kúria, hogy a bíróság eljárása a III. rendű terhelt védekezéshez való jogát még csak ilyen formában sem érintette, vagy csorbította. A másodfokú bíróság a 2016. május 31-ére kitűzött tárgyalásra a III. rendű terheltet és védőjét is írásban, szabályszerűen megidézte, aminek mindkettőn eleget is tettek. Azt, hogy a tárgyalás megtartásának törvényi feltételei fennállnak-e, és így a tárgyalás megtartható-e, a Be. 281. § (1) bekezdés zárófordulata és a Be. 284. § (1) bekezdése szerint kizárólag a bíróság eljáró tanácsának elnöke, a tárgyaláson, annak megnyitása után vizsgálhatja és döntheti el.
- [56] A terhelt és a védő tehát semmiféle más - a terhelt-társsal való hozzátartozói, illetve más terhelt tekintetében fennálló megbízási viszonya alapján birtokába jutott - információ alapján nem „előlegezheti meg” a tanács elnökének a tárgyalás megtarthatóságára vonatkozó jövőbeni döntését; amennyiben azonban saját magatartását mégis ehhez képest alakítja, úgy annak kockázatát is maga viseli.
- [57] Jelen esetben pedig a III. rendű terhelt és védője - ahogy azt már a Kúria részletesen kifejtette - tévesen vélekedett úgy, hogy a IV. rendű terhelt általuk előre tudott távolmaradása miatt a III. rendű terhelt tekintetében törvényesen nem kerülhet sor a tárgyalás megtartására.
- [58] Megjegyzi végül e körben a Kúria, hogy a másodfokú bíróság az ügyben a fellebbezések elbírálására eredetileg nyilvános ülést tűzött ki, ahol a perbeszédék megtartására és a jelen volt terheltek felszólalásaira már teljeskörűen sor került. Ezért a III. rendű és a IV. rendű terheltek személyesen jelen volt meghatalmazott védője már ekkor annak ismeretében adta elő a perbeszédét, a III. és IV. rendű terhelt pedig annak tudatában maradt távol a nyilvános ülésről, hogy már azon a másodfokú bíróság ügydöntő határozatot hozhat.
- [59] A nyilvános ülés elhalasztására pedig kizárólag az elkövetési értékre vonatkozó részbizonyítás felvétele céljából került sor, a tárgyaláson pedig csak a beszerzett szakvélemény felolvasása történt meg; az a minősítésre kiható változást nem eredményezett, arra a jelenlévők észrevételt nem tettek, és további bizonyítási indítványt nem terjesztettek elő. Ugyanakkor a III. rendű terhelt a személyi körülményeire vonatkozóan részletes előadást tett, a III. rendű terhelt meghatalmazott védője által megbízott helyettes védő pedig fenntartotta a nyilvános ülésen a meghatalmazott védő által tartott perbeszédben foglaltakat (4.Bf.322/2015/24. számú tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldal). Ezért az

indítvány azon hivatkozása, miszerint a IV. rendű terhelt távolléte a III. rendű terhelt saját védelemére való felkészülését, és a védői feladatok szakszerű ellátását - a bíróság eljárási szabálysértésére visszavezethetően - megakadályozta volna, tartalmilag sem valós.

- [60] Az indítványnak a titkos információszerezés eredményének felhasználást sérelmező részében a felülvizsgálat törvényben kizárt; e kizártság azonban nem a felülvizsgálat tényálláshoz kötöttségének elvére [Be. 423. § (1) bekezdés] vezethető vissza. Kétségtelen, hogy az ítélet hatályon kívül helyezése esetén a bizonyítékok egy részének kirekesztése a megismételt eljárásban szinte mindig - bár nem szükségszerűen - kihat az annak során megállapítható tényállásra. Az indítvány azonban nem a jogerős ítéletben megállapított tényállást sérelmezte, illetve nem a titkos információgyűjtésből származó bizonyítékok kirekesztésével eltérő tényállás megállapítását, és annak alapján a terhelt felmentését célozta; hanem egyrészt önmagában felülvizsgálatra okot adó, és kötelezően hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértésként jelölte meg a törvénysértő módon beszerzett bizonyítékok felhasználását, másrészt az arra vonatkozó indokolás hiányát sérelmezte.
- [61] Azonban a Be. 416. § (1) bekezdés c) és d) pontjában meghatározott, felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértések felsorolásában sem a jogellenesen beszerzett bizonyíték felhasználását tilalmazó Be. 78. § (4) bekezdésének, sem pedig magának - az indítvány szerint megszegett - Be. 206/A. § (1) bekezdés b) pontjának a megsértése nem szerepel. Következésképp a jogerős ügydöntő határozat felülvizsgálata - függetlenül a hivatkozás alaposságától - kizárt abból az okból, hogy a titkos információgyűjtés anyagát a büntetőeljárásban bizonyítékként felhasználták, jöllehet ennek az intézkedésnek az engedélyezését kérő szerv a kívánt információ megszerzését követően nem tett eleget haladéktalanul a feljelentési (nyomozáselrendelési) kötelességének (BH 2012.186.III., BH 2008.264.II.).
- [62] Az indokolási kötelezettség megsértése pedig - a Be. 373. § (1) bekezdés III. pont a) alpontja szerint - eleve csak akkor eljárási szabálysértés, ha az a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében valósul meg, mégpedig oly mértékben, hogy az az ítélet érdemi felülbírálatra alkalmatlanságát eredményezi. Tehát önmagában az nem valósíthat meg feltétlen eljárási szabálysértést (és ekként nem felülvizsgálati ok), ha a másodfokú bíróság a védői fellebbezésnek a titkos információgyűjtés eredményének felhasználhatóságát támadó érvelésére vonatkozó indokolást mulasztja el.
- [63] A jogerőt követően pedig az indokolási kötelezettségnek a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja alapján felülvizsgálatra okot adó megsértése még tovább szűkül akként, hogy az akkor eredményez feltétlen hatályon kívül helyezést - és felülvizsgálatot is - megalapozó eljárási szabálysértést, ha a megtámadott határozat indokolása - tény vagy jogkérdés kapcsán - oly mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, mire alapozta a bíróság a döntését (BH 2010.117.). Az indokolási köteleesség felülvizsgálati eljárásra okot adó megsértése nem állapítható meg, ha az ügydöntő határozat(ok)ból kitűnik az eljáró bíróság(ok)nak a tényállás megállapításával összefüggő tényfeltáró és értékelő tevékenysége, továbbá az, hogy az érdemi döntésben kifejeződő jogi álláspontját - a bűnösséggel, a minősítéssel, a büntetéssel és/vagy intézkedéssel kapcsolatban - mire alapozta. A bizonyítékok értékelése körében levont következtetések helyessége, az értékelés eredménye kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértések körén, az tartalmilag az ügydöntő határozat megalapozottságának felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadása (BH 2013.10.).
- [64] E címen tehát eleve csak az indokolás hiánya sérelmezhető; jelen esetben azonban a védők észrevételükben kifejezetten meg is jelölték a másodfokú ítélet 7. oldalának negyedik bekezdését, mint ahol a másodfokú bíróság (valójában egészen ítélete 8. oldalának második bekezdéséig) a titkos információgyűjtés eredményének felhasználásával kapcsolatos álláspontját fejtette ki; így ténylegesen az ott kifejtettekkel szemben érveltek. Ez azonban már nem az indokolási kötelezettség elmulasztásának, hanem a bíróság konkrét jogkérdésben elfoglalt álláspontjának a kifogásolása, és

így a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti felülvizsgálati oknak nem felel meg.

- [65] Mindezekre figyelemmel a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és miután egyéb, a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból vizsgálandó eljárási szabálysértést nem észlelt, a megtámadott határozatot a III. rendű terhelt tekintetében a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

IV.

- [66] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [67] A Be. 418. § (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdés e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. § (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2017. február 13.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Kónya István s.k. bíró

Kiadmány hitelül:

bírósági ügyintéző